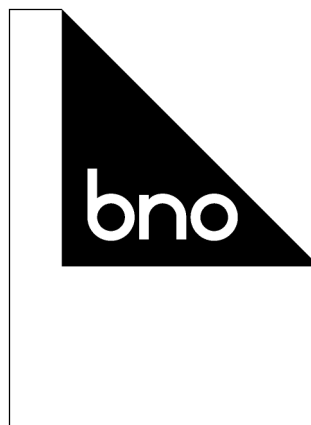




Branchemonitor

De Nederlandse ontwerpsector in beeld en getal

2016

**Beroepsorganisatie
Nederlandse Ontwerpers**

Postbus 20698
1001 NR Amsterdam
Danzigerkade 8a
1013 AP Amsterdam

T +31 (0)20 624 47 48
F +31 (0)20 627 85 85
E bno@bno.nl
W www.bno.nl

Nieuwe uitdagingen

De cijfers over 2014 laten – zij het schoorvoetend – voor het eerst sinds 2009 een licht herstel van de branche zien. De omzet laat omgerekend per fte bij bureaus nu voor het eerst in vijf jaar weer een stijging zien. De ontwerpsector lijkt dus uit het dal te kruipen. Louter optimisme naar aanleiding van het economisch herstel zou echter naïef zijn. Alle nieuwe en andersoortige uitdagingen vragen om een scherp oog en inventieve respons.

Opmars digitalisering

Voor deze Branchemonitor heeft de BNO de vragenlijst aangepast en ingekort. Enerzijds met een praktisch motief: een korte en bondiger vragenlijst zou de respons verhogen en zo blijkt het ook te werken: het aantal respondenten is ruim verdubbeld. Anderzijds was aanpassing nodig omdat de oriëntatie van het ontwerpvak verschuift van disciplinegericht aanbod naar vraaggestuurde creatieve dienstverlening. Deelden we respondenten voorheen in naar de hoofddiscipline van het bureau, nu bevragen wij de aangesloten ontwerpers en bureaus met welke activiteiten de omzet is behaald. Het snel oppikken van digitale ontwikkelingen en deze in de activiteiten integreren blijkt voor ontwerp bureaus van alle disciplines steeds meer een cruciale groeistrategie.

De uitkomsten van deze Branchemonitor bevestigen dat ook in de ontwerpbranche de flexibilisering van arbeid volop gaande is. Numeriek is het aantal zelfstandig werkende professionals (zzp'ers) gestegen. Opvallend is daarbij dat de recent gestarte zelfstandig ontwerper in staat blijkt een hogere omzet te behalen dan collega's die altijd al zo hun vak uitoefenden. Dat een deel van de ontwerpers die in de crisis hun baan verloren zich met succes zelfstandig hebben kunnen vestigen lijkt een plausibele verklaring.

De aanpassing van de vragenlijst is de eerste stap naar een andere manier van *fact finding* binnen de branche. Voor de tweede stap gaat de BNO haar leden apart vragen naar hun beleving en de nabije toekomstverwachtingen. De uitkomst zal, in aanvulling op de harde data van de Branchemonitor, een actueel beeld geven van het sentiment en de dynamiek in de sector.

Binnen- en achterkant

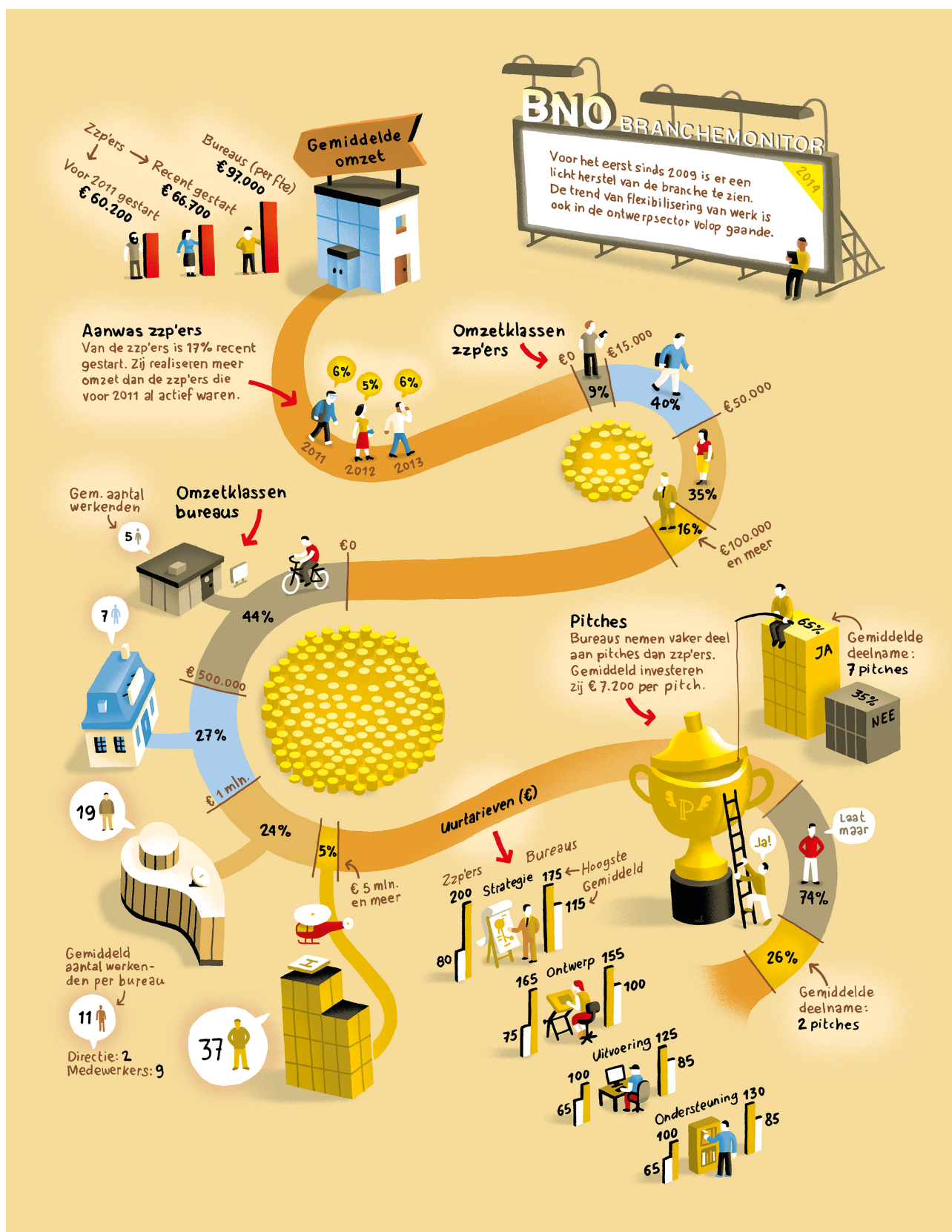
De branche staat de komende tijd voor grote en noodzakelijke vernieuwingen. De klassieke indeling van professionals in (hoofd)discipline: communicatie/grafisch, industrieel/product en ruimtelijk/interieur blijkt achterhaald. Ontwerpers bewegen zich steeds vaker – al dan niet in complexe samenwerkingsverbanden – in meerdere domeinen. De visuele esthetische component is onverminderd belangrijk, maar de minder zichtbare binnen- en achterkant van ontwerp oplossen blijkt steeds vaker de onderscheidende succesfactor.

Die ontwikkeling vraagt om ander professioneel gedrag: om een brede blik bij bureaus, om wendbaarheid van individuele ontwerpers en om flexibiliteit van organisaties. Zowel bij bureaus als bij de opleidingen groeit het besef dat er in het ontwerpvak op dit moment een paradigma verschuiving gaande is. We staan als sector gezamenlijk voor de uitdaging om aan de veranderende situaties, vragen en verwachtingen te kunnen voldoen. Het feit dat steeds meer grote bedrijven de strategische waarde van design en '*design thinking*' onderkennen biedt de vruchtbare voedingsbodem waar toekomstbestendige ontwerp bureaus hun kansen kunnen verzilveren.

Madeleine van Lennep
Directeur BNO

bno.nl/branchemonitor

NB: Branchecijfers over 2014 werden na afsluiting van de boeken door de ondernemers verzameld en verwerkt in de tweede helft van 2015. Vanwege de mededingingswetgeving in Nederland kunnen ze niet eerder dan 2016 worden gepubliceerd.



Infographic: Marc Kolle (www.marckolle.nl)

Inhoud

<u>Nieuwe uitdagingen</u>	2
<u>1 Bedrijven en mensen</u>	5
<u>2 Omzet en markten</u>	6
<u>3 Tarieven</u>	10
<u>4 Pitches</u>	12
<u>Colofon</u>	14

1 Bedrijven en mensen

Aantal bedrijven, 2011-2014

Aantal

	2011	2012	2013	2014
totaal	2.466	2.277	2.155	1.957

Gemiddeld startjaar, 2014

Jaartal

	gemiddeld startjaar	gestart in 2011 of later
zzp'ers	2003	17%
bureaus	1995	3%
totaal	2001	13%

Gemiddeld aantal werkenden bureaus, 2014

Aantal

	werknemers	directie	totaal
totaal	9	2	11

Gemiddeld aantal werkenden bureaus naar omzetklasse, 2014

Aantal

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
totaal	5	7	19	37	11

Gemiddeld aantal werkenden bureaus naar omzet per fte¹, 2014

Aantal

	tot 40.000 euro	40.000 tot 90.000 euro	90.000 tot 120.000 euro	120.000 tot 200.000 euro	meer dan 200.000 euro	totaal
werknemers	1	4	15	7	10	9
directie	2	2	2	2	2	2
totaal	3	6	17	9	12	11

¹ Fte: full time equivalent (40 uur per week is 1 fte, 20 uur per week is 0,5 fte).

2 Omzet en markten

Gemiddelde omzet per fte, 2011-2014

Duizend euro

	2011	2012	2013	2014
zzp'ers	63	58	57	62
bureaus	84	94	95	97

Gemiddelde omzet zzp'ers naar startjaar, 2014

Duizend euro

	gestart voor 2011	gestart in 2011 of later
totaal	60,6	66,7

Verdeling omzet zzp'ers naar omzetklasse, 2014

Procent

	tot 15.000 euro	15.000 tot 50.000 euro	50.000 tot 100.000 euro	meer dan 100.000 euro	totaal
totaal	9	40	35	16	100

Verdeling omzet bureaus naar omzetklasse, 2014

Procent

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
totaal	44	27	24	5	100

Verdeling omzet naar inkomstenbron, 2014

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
honorarium (gedeclareerde uren)	81	78	80
royalty's en licenties	2	3	2
verkoop	9	9	9
marges op inkoop	5	7	6
overig	3	3	3
totaal	100	100	100

Verdeling omzet naar vakgebied, 2014

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
designstrategie en -management			
design strategy / design management	7	8	7
digital design			
digital design	11	17	13
grafisch, merk- en identiteitsontwerp			
graphic, visual, brand and corporate design	39	31	37
illustratie en animatie			
illustration and animation	14	4	9
infographics en datavisualisatie			
infographics and data visualization	3	5	4
interieurontwerp en –architectuur			
interior design / interior architecture	6	9	7
product- en industrieel ontwerp			
product and industrial design	11	8	11
retailontwerp			
retail design	1	4	2
ruimtelijk ontwerp (openbare ruimte)			
spatial design (public space)	3	3	3
service design			
service design	1	1	1
tentoonstellingsontwerp			
exhibition design / experience design	3	6	4
verpakkingsontwerp			
packaging design	1	4	2
totaal	100	100	100

Verdeling omzet naar opdrachtgever, 2014

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
industrie			
industry	12	14	13
bouwnijverheid			
construction industry	1	5	2
zakelijke en financiële dienstverlening			
business and financial services	21	27	22
groot- en detailhandel			
wholesale and retail	4	11	6
overheid			
government and public service	11	12	11
onderwijs			
education	10	3	8
horeca			
hospitality industry	3	4	3
kunst, cultuur, sport en recreatie			
arts, culture, sports and recreation	14	9	12
gezondheids- en welzijnzorg			
health and social care	6	6	6
particuliere opdrachtgevers			
private clients	7	4	7
overige opdrachtgevers			
other clients	8	5	8
niet in opdracht			
not commissioned	3	0	2
totaal	100	100	100

Verdeling omzet naar geografische herkomst, 2014

Procent

	zzp'ers	bureaus	totaal
Nederland, midden- en kleinbedrijf			
Netherlands, small and medium enterprises	55	42	51
Nederland, overig			
Netherlands, other	39	46	41
Europa, exclusief Nederland			
Europe, exclusive Netherlands	3	8	5
Azië			
Asia	1	2	1
overige werelddelen			
other continents	2	2	2
totaal	100	100	100

Bedrijven met omzet in het buitenland, 2014

Procent

	Europa	Azië	Overig	Totaal
zzp'ers	25	4	8	28
bureaus	48	16	23	53
totaal	31	7	12	35

3 Tarieven

Gemiddelde uurtarieven, 2014

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden ²	90	85	200
ontwerpwerkzaamheden ³	85	80	165
uitvoerende werkzaamheden ⁴	70	75	125
ondersteunende werkzaamheden ⁵	70	75	130

Gemiddelde uurtarieven zzp'ers, 2014

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	80	80	200
ontwerpwerkzaamheden	75	75	165
uitvoerende werkzaamheden	65	70	100
ondersteunende werkzaamheden	65	65	100

Gemiddelde uurtarieven bureaus, 2014

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	115	115	175
ontwerpwerkzaamheden	100	100	155
uitvoerende werkzaamheden	85	85	125
ondersteunende werkzaamheden	85	85	130

Gemiddelde uurtarieven bureaus met 15 of meer werkenden, 2014

Euro

	gemiddeld uurtarief	mediaan uurtarief	hoogste uurtarief
strategische werkzaamheden	125	130	175
ontwerpwerkzaamheden	100	105	155
uitvoerende werkzaamheden	85	90	110
ondersteunende werkzaamheden	95	100	130

² Onder andere advies, consultancy, art en design direction.

³ Onder andere conceptontwikkeling, design development.

⁴ Onder andere dtp, engineering, html-coding.

⁵ Onder andere project- en accountmanagement, traffic.

Gemiddelde uurtarieven bureaus naar omzet per fte, 2014

Euro

		40.000	90.000	120.000	
	tot	tot	tot	tot	meer dan
	40.000	90.000	120.000	200.000	200.000
	euro	euro	euro	euro	euro
strategische werkzaamheden	80	110	125	120	110
ontwerpwerkzaamheden	80	95	105	105	100
uitvoerende werkzaamheden	70	85	85	80	80
ondersteunende werkzaamheden	70	85	85	85	95

4 Pitches

Deelname aan pitches, 2014

Procent

	ja	nee	totaal
zzp'ers	26	74	100
bureaus	65	35	100
totaal	37	63	100

Deelname aan pitches naar omzetklasse, 2014

Procent

	ja	nee	totaal
tot 15.000 euro	28	72	100
15.000 tot 50.000 euro	12	88	100
50.000 tot 100.000 euro	35	65	100
meer dan 100.000 euro	59	41	100
totaal	37	63	100

Gemiddeld aantal pitches indien deelname, 2014

Aantal

	zzp'ers	bureaus	totaal
pitches	2	7	4

Gemiddeld aantal pitches zzp'ers naar omzetklasse, 2014

Aantal

	tot 15.000 euro	15.000 tot 50.000 euro	50.000 tot 100.000 euro	meer dan 100.000 euro	totaal
pitches	1	2	2	1	2

Gemiddeld aantal pitches bureaus naar omzetklasse, 2014

Aantal

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
pitches	3	7	8	19	7

Gemiddeld geïnvesteerd bedrag per pitch, 2014

Euro

	zzp'ers	bureaus	totaal
totaal	1.900	7.200	4.500

Gemiddeld geïnvesteerd bedrag per pitch zzp'ers naar omzetklasse, 2014

Euro

	tot 15.000 euro	15.000 tot 50.000 euro	50.000 tot 100.000 euro	meer dan 100.000 euro	totaal
zzp'ers	2.920	1.777	1.788	1.762	1.893

Gemiddeld geïnvesteerd bedrag per pitch bureaus naar omzetklasse, 2014

Euro

	tot 500.000 euro	500.000 tot 1 miljoen euro	1 miljoen tot 5 miljoen euro	meer dan 5 miljoen euro	totaal
bureaus	6.613	5.300	8.811	8.333	7.202

Gemiddeld geïnvesteerd bedrag per pitch naar aantal pitches, 2014

Euro

	1 pitch	2 tot 5 pitches	6 tot 10 pitches	11 tot 20 pitches	meer dan 20 pitches	totaal
totaal	2.700	5.300	7.200	4.300	7.000	4.500

Colofon

De BNO Branchemonitor is een uitgave van de
Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers (BNO)
Februari 2016 / www.bno.nl

Onderzoek

ABF Research, uitgevoerd in opdracht van de BNO
November 2015 / www.abf.nl

Redactie

Kitty de Jong (BNO)
Freek Kroesbergen (BNO, eindredactie)
Fenke Legerstee (ABF Research)
Eric Verhoog (ABF Research)

Amsterdam, 2016

bno.nl/branchemonitor